

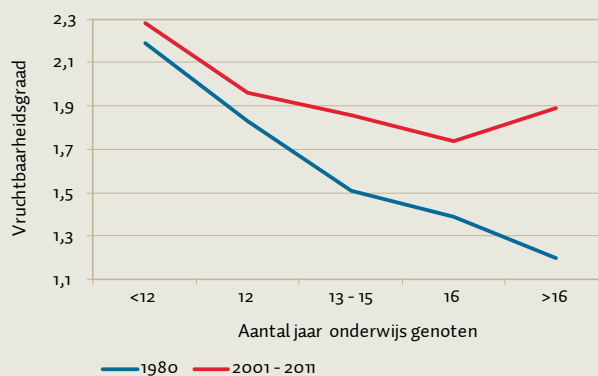
Rijke gezinnen zijn steeds kroostrijker

GEDRAG

In de Verenigde Staten kregen hoogopgeleide vrouwen tot eind jaren negentig minder kinderen dan vrouwen die een gemiddeld opleidingsniveau genoten. Als verklaring geldt het probleem om een gezin met een carrière te combineren. Maar sinds 2000 steeg het aantal kinderen bij de hoogst geschoolde vrouwen met zo'n 50 procent (figuur). In 2015 verscheen in *The Economic Journal* een onderzoek naar de oorzaak van dit fenomeen. Volgens de auteurs, Hazan en Zoabi (2015), krijgen hoogopgeleide vrouwen meer kinderen vanwege de toegenomen inkomensongelijkheid in de afgelopen drie decennia. Enerzijds zijn er meer vrouwen met voldoende financiële middelen om huishoudhulp te kunnen inschakelen en anderzijds groeit ook de groep van (hoofdzakelijk laaggeschoolde) vrouwen die deze diensten goedkoop aanbieden. Dat blijkt duidelijk uit de gemiddelde kostprijs voor één uur kinderdagverzorging in vergelijking met het eigen uurloon van de betrokken vrouwen, waaruit valt op te maken dat de relatieve kostprijs met 33 procent steeg voor vrouwen zonder diploma. Voor de hoogstopgeleide groep daalde de kostprijs echter met 16 procent. De kostprijs blijkt een statistisch significante verklaring te zijn van de kans op een geboorte in een bepaald jaar. Ongeveer een derde van de toename in vruchtbaarheid van hooggeschoolde vrouwen kan op die manier worden verklaard. Hazan en Zoabi elimineren ook een aantal andere mogelijke verklaringen. Zo hebben de door de partner bestede tijd aan kindercaregiving en het al dan niet getrouwd zijn geen significant effect op de kindercaregiving. De auteurs sluiten af met twee gedurfde conclusies. Enerzijds bepleiten ze de voordelen van een pro-immigratie-beleid. Een toevloed van onge-

schoolde immigranten kan de keuze voor (meer) kinderen positief beïnvloeden omdat er meer betaalbare huishoudelijke diensten beschikbaar komen. Anderzijds heeft een verhoogde vruchtbaarheid bij hoogopgeleide vrouwen ook een positieve impact op de economische groei. De sterke correlatie tussen het opleidingsniveau van ouders en dat van kinderen zal immers leiden tot een verhoudingsgewijs beter opgeleide volgende generatie. ■ ARNE MAES (BNP PARIBAS FORTIS)

Vruchtbaarheid bij vrouwen per opleidingsniveau

Bron: American Community Survey

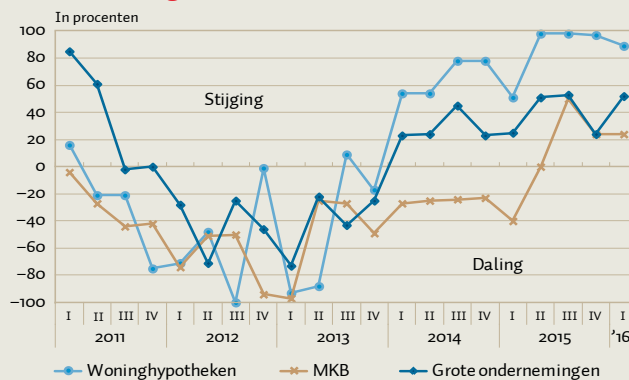
Banken melden in eerste kwartaal stijgende kredietvraag

MONETAIRE ZAKEN

Volgens de Nederlandse banken is de vraag naar consumptief en bedrijfskrediet in het eerste kwartaal van 2016 gestegen. Voor het tweede kwartaal wordt een verdere vraagtoename verwacht (figuur). Dit blijkt uit de driemaandelijks Bank Lending Survey (BLS) van de ECB. Deze enquête verschaft kwalitatieve informatie over de kredietverlening door in Nederland gevestigde banken. De uitkomsten van de enquête zijn uitgedrukt in per saldo gewogen percentages: de gewogen som van het aantal banken dat een stijging rapporteert minus de gewogen som van het aantal banken dat een daling aangeeft. In het eerste kwartaal van 2016 meldt per saldo 89 procent van de Nederlandse banken een stijging in de kredietvraag naar woninghypotheken. De ontwikkeling die in het eerste kwartaal van 2014 is ingezet, zet zich daarmee versterkt voort. Als relevante factoren voor de toename van de hypotheekvraag worden het betere vooruitzicht op de woningmarkt, het gegroeide consumentenvertrouwen en de lage rentetarieven genoemd. Voor het tweede kwartaal van 2016 voorzien Nederlandse banken een verdere stijging van de vraag naar woningfinanciering; niettemin wordt dit aangegeven door een per saldo lager percentage van banken (21 procent). Verder melden de banken een aantrekkelijke vraag naar het totale bedrijfskrediet in het eerste kwartaal van 2016. Als voornaamste reden hiervoor worden de herstructurering van schulden en de lage rentetarieven genoemd. Bij kleine en middelgrote ondernemingen (mkb) rapporteert per saldo 24 procent van de bankensector een toename van de kredietvraag. Dit is het derde achtereenvolgende kwartaal dat banken een positieve ontwikkeling aangeven in de vraag naar krediet vanuit het mkb; de laatste keer

dat dit gebeurde was in 2007 (vijf achtereenvolgende kwartalen toen). Voor het tweede kwartaal van 2016 verwachten Nederlandse banken een verdere toename van de vraag naar deze vorm van krediet. Tot slot geven banken aan dat de kredietvraag vanuit grote ondernemingen verder is gestegen (per saldo 52 procent). Deze ontwikkeling is sinds het eerste kwartaal van 2014 gaande. ■ JAIRO RIVERA (DNB)

Gewogen saldo banken die meer/minder kredietvraag melden

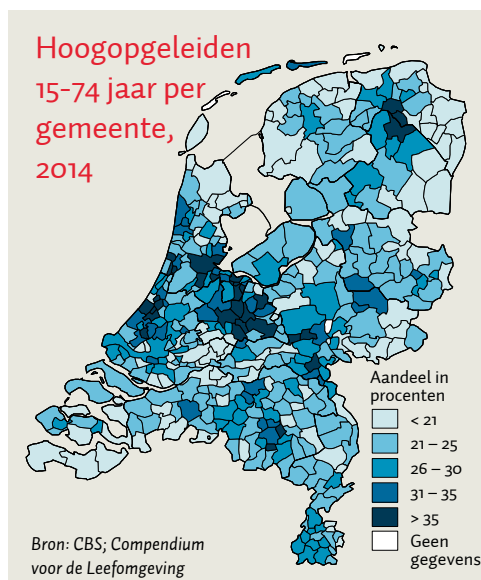

Bron: Bank Lending Survey, ECB.

Clustering van hoogopgeleiden in aantrekkelijke steden

RUIMTELIJK

Recent internationaal onderzoek toont aan dat woningprijzen in de meest aantrekkelijke steden en wijken in de afgelopen decennia explosief zijn gestegen. Zowel in de VS als in Nederland is het verschil in de groeivoet van woningprijzen tussen sommige zogenoemde 'superstar cities' en overige locaties meer dan een factor twee. Dit verschil wordt vooral verklaard door restricties op de groei van het woningaanbod, en door een toename van het aantal mensen met hoger inkomen en hogere opleiding die graag in die steden willen wonen.

In Nederland gaat het onder meer om Amsterdam en Utrecht (figuur). Ruim 40 procent van de bevolking tussen 15 en 74 jaar is hier hoogopgeleid.

Kijken we naar de werkenden, dan heeft ruim 50 pro-

cent, en in sommige gewilde wijken tot 70 procent, een hbo- of een wo-opleiding. Wat is er zo bijzonder aan deze steden en wijken? Ten eerste, nabijheid van stedelijke consumptieve voorzieningen zoals musea, restaurants en theaters. Hoogopgeleiden hebben hier een hogere waardering voor dan andere opleidingsgroepen. Ook speelt nabijheid van een universiteit een rol. Ten tweede, goede bereikbaarheid van veel banen met hoge lonen. Aantrekkelijke banen voor hoogopgeleiden clusteren in steden door agglomeratievoordelen in de productie. Ruimtelijke verschillen in lonen voor laagopgeleiden zijn veel kleiner. Ten derde, goed aanbod van openbaar vervoer en met name de trein. Hoogopgeleiden zijn bereid om verder te forensen voor een aantrekkelijke baan dan andere opleidingsgroepen en doen dat graag per trein.

In 1970 was het aandeel hoogopgeleiden zowel in Amsterdam als in Nederland een kleine 10 procent. Clustering van hoogopgeleiden in de steden is dus een fenomeen van de laatste decennia en gebeurt ondanks een relatief tekort aan passende woningen. In 2014 telde Amsterdam bijvoorbeeld circa 30 procent koopwoningen, tegenover circa 60 procent landelijk.

Verschillende steden investeren momenteel in stedelijke voorzieningen, zoals bijvoorbeeld stations. Om deze investeringen maximaal te laten renderen, verdient het aanbeveling om tegelijkertijd de grond eromheen te herstructureren en om het woningaanbod aan te passen aan de wensen en behoeften van de bevolkingsgroepen die de nabijheid van de voorzieningen het meest waarderen. ■ **HENRI DE GROOT** (VU), **IOULIA OSSOKINA** (CPB) EN **COEN TEULINGS** (UNIVERSITY OF CAMBRIDGE)

Toename dynamiek in de WW na 2008

SOCIALE ZEKERHEID

Parallel aan de toename van het aantal WW-uitkeringen sinds het begin van de crisis in 2008, is ook de dynamiek, gedefinieerd als de som van de nieuwe en beëindigde uitkeringen, sterk toegenomen.

In de periode 2008–2015 is deze meer dan verdubbeld tot bijna 1,2 miljoen WW-uitkeringen.

In het algemeen volgt de dynamiek in de WW de economische ontwikkelingen. In perioden van economische neergang neemt de dynamiek toe en andersom. Overigens is de dynamiek in de WW niet voor alle

subpopulaties van werknemers hetzelfde. De omvang van het aantal werknemers en de omvang van verschillende deelpopulaties daaruit variëren in de tijd. Bij het interpreteren van de dynamiek moet hiermee rekening worden gehouden. De dynamiek in de WW wordt daarom hier gestandaardiseerd in de vorm van een dynamiek-index door de som van de in- en uitstroom van een specifieke groep van werknemers te delen door de omvang van deze deelpopulatie in de werknemerspopulatie op hetzelfde tijdstip. Op deze wijze kunnen deelpopulaties op verschillende peilmomenten met elkaar vergeleken worden.

De dynamiek-index was in de periode 2008–2015 het grootst in 2014, met een waarde van 17,8 ruim tien punten meer dan in 2008 bij aanvang van de crisis. Omdat personen meer dan één keer een transitie kunnen maken in of uit de WW, betekent dit dat in het ongunstigste geval 1 op de 6 werknemers in dat jaar met de WW te maken heeft gehad. Wanneer de werknemers ingedeeld worden naar leeftijdscategorie, laat de index na 2008 zien dat de dynamiek het grootst is bij werknemers in de leeftijdscategorie 25–35 jaar en het laagst in de categorie 15–25 jaar. De index is het sterkst toegenomen voor de leeftijdscategorieën 15–25 jaar en 25–35 jaar. In 2015 was de dynamiek-index voor deze leeftijdsgroepen een factor 2,9 hoger dan in 2008. De naar verhouding sterke toename van de dynamiek bij de jongeren tot 35 jaar zou, naast de verslechterde economische en arbeidsmarktomstandigheden, verklaard kunnen worden door de sterke toename van het flexwerk, dat vooral bij jongeren voorkomt. ■ **TON VAN MAANEN** (CBS)

